

Warszawa, 18 stycznia 2010 r.

Romuald Szymczak

Informacja na temat systemu gwarantowania depozytów w USA

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantowania depozytów w Stanach Zjednoczonych jest Federalna Korporacja Ubezpieczenia Depozytów (*Federal Deposit Insurance Corporation – FDIC*). Instytucja ta jest agendą rządową i została powołana do życia na mocy ustawy prawo bankowe z 16 czerwca 1933 r., a rozpoczęła działalność 1 stycznia 1934 r. Uważa się, że FDIC jest najstarszym powszechnym systemem gwarantowania depozytów na świecie. Jego utworzenie było odpowiedzią na głęboki kryzys bankowy początku lat trzydziestych, który pociągnął za sobą falę upadłości setek banków i ogromne straty deponentów w USA. Zasady funkcjonowania FDIC i gwarantowania depozytów określa obecnie ustawa o federalnym ubezpieczeniu depozytów (*Federal Deposit Insurance Act*).

Członkami FDIC są wszystkie amerykańskie banki federalne oraz wszystkie banki stanowe, w tym instytucje oszczędnościowe bez względu na to, czy należą do Systemu Rezerwy Federalnej, czy też licencjonowane są przez władze stanowe. System ubezpieczenia depozytów jest obowiązkowy dla wszystkich wymienionych podmiotów. FDIC ubezpiecza tym samym depozyty ponad 8500 banków federalnych i stanowych. Depozyty zgromadzone w uniach kredytowych (*credit unions*), przypominających polskie spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe ubezpiecza specjalna agenda rządowa o nazwie *National Credit Union Administration* (NCUA).

FDIC pełni trzy podstawowe funkcje w systemie bezpieczeństwa finansowego Stanów Zjednoczonych:

1. Gwarantuje depozyty instytucji członkowskich (funkcja *pay box*);
2. Realizuje działalność naprawczą oraz przejmuje i likwiduje instytucje depozytowe (funkcja *risk minimizer*);
3. Sprawuje nadzór nad bankami stanowymi ubezpieczonymi w FDIC, które nie są członkami Systemu Rezerwy Federalnej.

Audytu operacji finansowych FDIC dokonuje corocznie podlegający Kongresowi Stanów Zjednoczonych *Comptroller General* (odpowiednik Prezesa Najwyższej Izby Kontroli).

FDIC jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI), którego Prezesem jest Wiceprezes Korporacji.

2. Organy decyzyjne

Organem decyzyjnym FDIC jest Rada Dyrektorów, która składa się z pięciu osób:

- Przedstawiciela Kontrolera Waluty (*Comptroller of the Currency*), tzn. instytucji nadzorującej i licencjonującej działalność banków federalnych;
- Dyrektora Biura Nadzoru nad Instytucjami Oszczędnościowymi (*Office of Thrift Supervision*), organu nadzorczego kas oszczędnościowo-pożyczkowych i wspólnego oszczędzania (*federal thrifts*) na szczeblu federalnym;
- Trzech osób powołanych przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych za zgodą Senatu, przy czym co najmniej jedna z nich musi mieć doświadczenie w nadzorze nad bankiem stanowym.

Kadencja członków Rady Dyrektorów trwa sześć lat. Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Rady mianuje Prezydent USA, po uzyskaniu zgody Senatu, spośród trzech powołanych przez siebie członków, przy czym kadencja Przewodniczącego trwa pięć lat. Przewodniczącym Rady jest od czerwca 2006 r. Pani Sheila C. Bair, natomiast Wiceprzewodniczącym Pan Martin J. Gruenberg (od sierpnia 2005 r.). Na uwagę zasługuje fakt, iż w amerykańskim systemie gwarantowania depozytów ani bank centralny, ani też instytucje członkowskie nie mają swojej reprezentacji w organie decyzyjnym. Rada Dyrektorów sprawuje zarówno nadzór nad działalnością FDIC, jak również kieruje pracami Korporacji oraz reprezentuje go na zewnątrz. Posiedzenia Rady odbywają się zwyczajowo raz w miesiącu.

W celu ograniczenia wpływu polityki na funkcjonowanie FDIC ustawodawca zagwarantował, iż nie więcej niż trzech członków Rady może być członkami tej samej partii politycznej.

Urząd FDIC jest dużą instytucją, na którą składa się centrala z siedzibą w Waszyngtonie i sąsiednim Arlington oraz osiem oddziałów regionalnych i terenowych w Atlancie, Bostonie, Chicago, Dallas, Kansas City, Memphis, Nowym Jorku i San Francisco. FDIC zatrudnia ponad 5000 etatowych pracowników.

3. Zakres gwarancji depozytów

Korporacja gwarantuje wkłady osób fizycznych i prawnych do wysokości 250.000 USD. Do tej wysokości gwarancje obejmują 100% przedmiotowej kwoty. FDIC nie gwarantuje inwestycji w papiery wartościowe, fundusze wzajemne, ani też inne produkty inwestycyjne oferowane przez banki członkowskie. Gwarancją nie są również objęte przedmioty wartościowe zdeponowane w skrytkach bankowych. W przypadku, gdy dany bank wprowadza na rynek nowy produkt depozytowy, może zasięgnąć opinii prawnej FDIC, czy będzie on objęty ubezpieczeniem. W praktyce, FDIC rozpatruje wiele takich wniosków.

Podwyższenie maksymalnego poziomu gwarancji z dotychczasowych 100.000 USD do 250.000 USD nastąpiło w październiku 2008 r., jako odpowiedź na zaburzenia na rynkach finansowych i obawy deponentów o bezpieczeństwo lokat. Nowy pułap ma charakter tymczasowy i ma obowiązywać do końca 2013 roku. Po tym terminie ma powrócić poprzedni, niższy maksymalny poziom gwarancji. Wyjątkiem mają być indywidualne konta emerytalne, dla których wyższy poziom ubezpieczenia nadal będzie obowiązywać. Limit wypłat ustalany jest decyzją Kongresu Stanów Zjednoczonych.

Limity gwarancyjne odnoszą się do każdego współwłaściciela rachunku, przy czym posiadanie dodatkowo rachunku indywidualnego w danym banku zapewnia podwojenie limitu. Np. depozyty małżeństwa mającego w jednym banku rachunek wspólny i oddzielne rachunki indywidualne mogą być chronione nawet w wysokości 1 mln USD. Ponadto, oddzielnie traktowane są depozyty ze wskazaniem osoby dziedziczącej środki po śmierci właściciela rachunku. W takim przypadku pełny limit gwarancyjny przysługuje oddzielnie właścicielowi rachunku i wszystkim wskazanym spadkobiercom.

W przypadku fuzji banków, FDIC kontynuuje oddzielne naliczanie limitu gwarancji depozytów zgromadzonych w łączących się instytucjach przez kolejnych sześć miesięcy od daty połączenia lub do terminu zapadalności depozytu, jeśli termin ten wypadł później.

Amerykański system ubezpieczenia depozytów charakteryzuje się praktycznie brakiem ograniczeń podmiotowych. Depozyty władz samorządowych, instytucji finansowych, funduszy emerytalnych, etc. nie podlegają wyłączeniom. Ubezpieczenie obejmuje zarówno depozyty w dolarach amerykańskich, jak też w walutach obcych.

FDIC szacuje, iż w 2009 r. z łącznej wartości depozytów zdeponowanych w bankach amerykańskich wynoszącej ok. 8,5 biliona USD, Korporacja ubezpiecza ok. 4,5 biliona USD, tj. nieco ponad połowę.

4. Zasady wypłaty środków gwarantowanych

Regulacjami prawnymi określającymi zasady wypłaty środków gwarantowanych przez FDIC jest ustawa o federalnym ubezpieczeniu depozytów oraz wewnętrzne przepisy Korporacji.

Procedura związana z uruchomieniem wypłaty środków gwarantowanych przez FDIC rozpoczyna się w chwili ogłoszenia niewypłacalności banku. Zgodnie z ustawą o federalnym ubezpieczeniu depozytów wypłata środków gwarantowanych powinna nastąpić jak najszybciej. W praktyce oznacza to, iż kwoty ubezpieczenia stają się dostępne dla depozytariuszy już następnego dnia roboczego po ogłoszeniu upadłości danej instytucji. Jest to możliwe dzięki temu, iż FDIC sprawuje nadzór nad ubezpieczonymi bankami i jest w stanie monitorować proces pogarszania się sytuacji finansowej danego banku. Pozwala to z wyprzedzeniem ocenić ryzyko upadłości i podjąć działania naprawcze, przygotować przejęcie przez inny bank lub zainicjować proces upadłości. Umożliwia to również wczesne przygotowanie listy deponentów uprawnionych do wypłaty środków objętych ubezpieczeniem.

FDIC dąży w swoich działaniach do tego, aby wypłata sum gwarantowanych przez Korporację była ostatecznością. Dlatego też w pierwszej kolejności FDIC organizuje przetarg na sprzedaż bazy depozytowej zagrożonego upadłością banku, w którym mogą wziąć udział wszystkie ubezpieczone instytucje finansowe. FDIC oferuje wówczas depozyty z dyskontem, a dzięki tej operacji przejmujący depozyty bank zwiększa udział w rynku, liczbę swoich klientów i/lub rozbudowuje sieć oddziałów. Zazwyczaj przetarg taki kończy się powodzeniem i depozyty znajdują nabywcę. Dla FDIC transakcja taka jest bardzo korzystna, gdyż wydatnie obniża koszty, jakie Korporacja ponosi w postępowaniu upadłościowym ubezpieczonego banku.

5. Źródła finansowania i zasoby finansowe FDIC

Kapitał początkowy FDIC pochodził z wpłaty budżetu federalnego oraz banków wchodzących w skład Systemu Rezerwy Federalnej. Budżet wpłacił 150 mln ówczesnych dolarów, a każdy z banków Rezerwy przeznaczył na niego połowę zysku wypracowanego w 1933 r. Łącznie kapitał założycielski Korporacji wynosił 289 mln USD. Został on w całości zwrócony przez FDIC w 1948 r., kiedy wielkość zebranych składek od uczestników systemu gwarantowania depozytów to umożliwiła.

Obecnie źródłem finansowania FDIC są roczne składki od wszystkich banków uczestniczących w systemie, płacone *ex ante* i zróżnicowane ze względu na wielkość zgromadzonych w danej instytucji bankowej depozytów oraz na ryzyko, jakie prezentuje konkretny bank dla systemu ubezpieczenia depozytów. Środki są księgowane na specjalnym rachunku zwanym Funduszem Ubezpieczenia Depozytów (*Deposit Insurance Fund*). Fundusz ten został utworzony w 2006 r. z połączenia dwóch funduszy, które gromadziły środki gwarancyjne dla banków (bankowy fundusz gwarancyjny) oraz dla kas oszczędnościowo-pożyczkowych. Dochodem FDIC są również odsetki od zgromadzonych składek.

System finansowania FDIC jest zatem systemem bazującym na ocenie ryzyka (*risk-based assessment system*). Każdy bank klasyfikowany jest do jednej z czterech kategorii ryzyka, przy czym proces klasyfikowania jest dwustopniowy: najpierw przypisuje się poziom ryzyka na podstawie wskaźników kapitałowych, a następnie innych istotnych informacji uzyskanych drogą procedury nadzorczej, na podstawie istniejącego od 1979 r. jednolitego systemu ratingowego dla banków komercyjnych CAMELS. Nazwa systemu pochodzi od pierwszych liter jego komponentów: *capital adequacy* (adekwatność kapitałowa), *assets quality* (jakość aktywów), *management* (kadra zarządzająca), *earnings* (zyski banku), *liquidity* (płynność) oraz *sensitivity to market risk* (wrażliwość na ryzyko rynkowe). Ratingi w każdej kategorii wystawiane są przez inspektorów nadzoru w pięciostopniowej skali od 1 (najlepsza) do 5 (najgorsza). Na przykład skala oceny komponentu adekwatność kapitałowa wygląda następująco:

1. Dobra kapitalizacja (współczynnik równy 10% lub wyższy)
2. Dostateczna kapitalizacja (współczynnik równy 8% lub wyższy)
3. Niedokapitalizowanie (współczynnik niższy, niż 8%, ale wyższy od 6%)
4. Znaczne niedokapitalizowanie (współczynnik w przedziale od 2% do 6%)
5. Krytyczne niedokapitalizowanie (współczynnik adekwatności kapitałowej poniżej 2%).

Roczne stawki płacone przez banki różnią się znacząco, przy czym banki generujące większe ryzyko płacą więcej od tych instytucji, które uznawane są za bezpieczne. Obecnie banki zaklasyfikowane do najniższej, pierwszej kategorii ryzyka płacą składkę w wysokości od 7 do 24 punktów bazowych, do drugiej od 17 do 43 p.b., do trzeciej od 27 do 58 p.b., a do czwartej aż od 40 do 77,5 p.b, liczonych od łącznej wartości wszystkich depozytów zgromadzonych w danym banku (nie tylko części ubezpieczonej).

Przegląd stawek dokonywany jest co kwartał. Podobnie, cztery razy w roku banki uczestniczące wpłacają raty należnej składki.

Rokrocznie Rada Dyrektorów FDIC określa docelowy poziom zasobów Funduszu Ubezpieczenia Depozytów w stosunku do łącznej wielkości gwarantowanych depozytów w całym systemie. Ustawowo poziom ten powinien mieścić się w przedziale między 1,15% a 1,50%. Od kilku kwartałów wskaźnik ten systematycznie spada coraz bardziej oddalając się od ustawowego poziomu minimalnego. Stąd też w październiku 2008 r. Rada Dyrektorów podjęła decyzję o podwyższeniu składek i dzięki temu osiągnięciu poziomu dochodów w wysokości 1,15% gwarantowanych depozytów w ciągu pięciu lat, a następnie w lutym 2009 r. przedłużając ten okres do siedmiu lat. Z powodu ogromnej liczby bankructw w 2009 r. (ponad 140 przypadków, gdzie zaangażowany był FDIC), wskaźnik ten od początku 2008 r. sukcesywnie spadał i na koniec września 2009 r. przyjął po raz pierwszy wartość ujemną (prawie -0,2%). Fundusz Ubezpieczenia Depozytów miał wówczas deficyt w wysokości 8,2 mld USD przy kwocie ubezpieczanych depozytów na poziomie 4,5 bln USD. Kolejne kwartały również zapowiadają się bardzo źle. FDIC szacuje, że koszty Korporacji związane z likwidowaniem skutków upadłości kolejnych banków wyniosą w ciągu najbliższych czterech lat około 100 mld USD.

Należy również zwrócić uwagę na to, iż zasoby Funduszu Ubezpieczenia Depozytów nie są jedynymi w dyspozycji FDIC. Korporacja dysponuje jeszcze środkami w gotówce i w amerykańskich papierach skarbowych w łącznej wysokości ok. 22 mld USD. Ma także możliwość zaciągnięcia kredytu od Skarbu Państwa do kwoty 500 mld USD. FDIC może również zażądać od banków uczestniczących wpłaty nadzwyczajnej składki. Sytuacja taka miała już miejsce w pierwszym kwartale 2009 r., kiedy to FDIC wezwał banki do wsparcia Funduszu Ubezpieczenia Depozytów kwotą 5,6 mld USD w postaci tzw. opłaty ratunkowej (*emergency fee*).

6. Działalność nadzorcza FDIC

FDIC jest jednym z czterech organów nadzorczych funkcjonujących w Stanach Zjednoczonych*. Korporacja sprawuje nadzór nad bankami stanowymi ubezpieczonymi w FDIC, które nie są członkami Systemu Rezerwy Federalnej. Jest również organem współnadzorującym w przypadku innych, ubezpieczonych przez Korporację banków. Nadzór realizowany jest w dwojaki sposób, przeprowadzając inspekcje na miejscu w banku (*on-site*)

* Nadzorcami w systemie amerykańskim są obok FDIC także Rezerwa Federalna (banki stanowe, będące członkami Systemu Rezerwy Federalnej), Biuro Kontrolera Waluty (banki federalne) oraz Biuro Nadzoru nad Instytucjami Oszczędnościowymi (*Office of Thrift Supervision*), organ nadzorczy kas oszczędnościowo-pożyczkowych i wspólnego oszczędzania (*federal thrifts*)

oraz zobowiązując banki do dostarczania raportów finansowych (*off-site*). Każdy z banków jest kontrolowany w trybie inspekcji na miejscu nie rzadziej, niż raz na pięć lat.

Nadzór FDIC polega przede wszystkim na dokonywaniu oceny sytuacji finansowej banków, w tym wypłacalności, jakości aktywów, płynności, wyniku finansowego, jakości systemu zarządzania bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej, badaniu zgodności udzielanych kredytów, gwarancji bankowych oraz emitowanych bankowych papierów wartościowych z obowiązującymi w tym zakresie w Stanach Zjednoczonych przepisami.

FDIC kontroluje również poziom ryzyka związanego z nowymi produktami oferowanymi przez nadzorowane banki. W tym celu powołano do życia kontrolne zespoły zarządzania ryzykiem i przestrzegania procedur (*joint compliance/risk management examination teams*), których zadaniem jest zdefiniowanie i oszacowanie poziomu ryzyka dla klientów i danej instytucji bankowej wynikającego z oferowanych produktów. Zespoły te były ostatnio wykorzystywane przy ocenie ryzyka kredytów hipotecznych udzielanych osobom o niskich dochodach, lub braku stałych dochodów.

Nadzorowane banki mają obowiązek dostarczania do FDIC raportów rocznych (sprawozdań finansowych, sprawozdań z działalności zarządu i opinii biegłego rewidenta) oraz innych sprawozdań, w tym dotyczących kredytów dla osób związanych z bankiem, czy też informacji o każdej transakcji walutowej przekraczającej 10.000 USD). Każdy bank ubezpieczony w FDIC ma również obowiązek powołania własnego komitetu kontrolnego złożonego z osób spoza banku i niezależnych od władz nadzorczych. Jego zadaniem jest rewizja sprawozdań finansowych we współpracy z zarządem danego banku i audytorami zewnętrznymi.

FDIC wycenia straty, a następnie występuje na drogę sądową z powództwem wobec osób odpowiedzialnych za doprowadzenie danej instytucji bankowej do stanu upadłości. W ostatnich latach sprawy takie kończyły się często orzekaniem wysokich odszkodowań. W latach 2007-08 z tego tytułu FDIC odzyskał ponad 78 mln USD.

Działalność nadzorcza ułatwia FDIC prowadzenie działań pomocowych i naprawczych oraz przyczynia się do szybkiej wypłaty środków gwarantowanych w przypadku ogłoszenia upadłości banku.

7. Działalność pomocowa i naprawcza FDIC

Podstawą prawną działań FDIC o charakterze pomocowym i naprawczym jest rozdział 13 c) ustawy o federalnym ubezpieczeniu depozytów. Mówi on o tym, że:

(1) Korporacja jest upoważniona na podstawie decyzji Rady Dyrektorów do udzielania na określonych warunkach pożyczek, lokowania depozytów, nabywania aktywów, papierów wartościowych, przejmowania zobowiązań i dofinansowania każdej ubezpieczonej instytucji depozytowej, pod warunkiem, że działania te prowadzone są w celu zapobieżenia niewypłacalności danej instytucji finansowej, przywrócenia jej normalnego działania, lub zaistnieją warunki, które zagrażają stabilności znaczącej liczby objętych gwarancjami instytucji finansowych, bądź też zagrożone instytucje depozytowe posiadają znaczące środki finansowe i ich upadłość stanowiłaby zagrożenie dla stabilności FDIC.

(2) W celu ułatwienia fuzji jednej instytucji depozytowej z inną, sprzedaży części lub całości zobowiązań takiej instytucji, lub przejęcia całości lub części jej zobowiązań, lub też nabycia akcji takiej instytucji depozytowej, FDIC jest upoważniona na warunkach określonych przez Radę Dyrektorów do:

- Nabycia takich aktywów lub przejęcia zobowiązań,
- Udzielenia pożyczki lub dofinansowania, złożenia depozytu, nabycia papierów wartościowych instytucji depozytowej lub przedsiębiorstwa, które przejęło, bądź przejmie kontrolę nad zagrożoną instytucją depozytową,
- Udzielenia gwarancji instytucji depozytowej lub przedsiębiorstwu, które przejęło, bądź przejmie kontrolę nad zagrożoną instytucją depozytową, z tytułu strat spowodowanych fuzją, przejęciem zobowiązań lub nabyciem aktywów,
- Podjęcia działań będących kombinacją wszystkich powyższych czynności.

FDIC dokonuje wyboru odpowiedniej metody działania spośród opisanych powyżej, wybierając tą, która generuje najniższy oczekiwany koszt dla Korporacji.

Wymienione działania pomocowe mogą być podjęte, jeżeli przedmiotowa instytucja depozytowa jest instytucją niewypłacalną, lub w ocenie Rady Dyrektorów FDIC zagrożona jest niewypłacalnością, lub wtedy, gdy występują okoliczności zewnętrzne, zagrażające stabilności znaczącej liczby objętych gwarancjami banków. Do oceny zagrożenia niewypłacalnością stosuje się opisaną w punkcie 5 skalę oceny adekwatności kapitałowej.

Gdy bank zostaje zaklasyfikowany jako niedokapitalizowany (współczynnik adekwatności poniżej 8%), wówczas FDIC kieruje do niego ostrzeżenie. W sytuacji, gdy współczynnik spada poniżej 6% Korporacja może spowodować zmianę kierownictwa banku i wymusić na nim podjęcie działań naprawczych. Gdy bank staje się krytycznie niedokapitalizowany (współczynnik adekwatności spada poniżej 2%), FDIC ogłasza go niewypłacalnym i zazwyczaj przejmuje nad nim kontrolę.

W praktyce dominującą formą działań naprawczych FDIC jest zakup i przejęcie danej instytucji depozytowej (*purchase and assumption transaction, P&A*). Pod tym pojęciem kryje się szeroka gama wariantów przejęcia aktywów i zobowiązań zagrożonego banku przy udziale finansowym i organizacyjnym Korporacji. Stałym elementem każdej transakcji P&A jest przejęcie co najmniej tej części depozytów, którą gwarantuje FDIC. Jednakże w zależności od konkretnej transakcji, jej przedmiotem może być część lub całość bazy depozytowej, inne aktywa, a nawet cała instytucja. Proces zakupu i przejęcia poprzedza procedura wyceny aktywów zagrożonej instytucji. Następnie FDIC dokonuje rozpoznania możliwości sprzedaży, rozpisuje przetarg i dokonuje wyboru oferenta. Korporacja może przy tym stosować zachęty dla przejęcia depozytów zagrożonego banku proponując instytucji przejmującej wsparcie w postaci transferu środków.

Drugą formą działań naprawczych jest interwencja w nadal funkcjonującym banku (*open bank assistance transaction, OBT*). Polega ona na wspieraniu przez Korporację procesu samodzielnej sanacji zagrożonego banku. Forma ta od wielu lat nie jest stosowana, a w przeszłości interwencje tego typu wykorzystywano w odniesieniu do upadłości wynikających z wystąpienia ryzyka systemowego. Zgodę na taką transakcję musi bowiem wydać nie tylko Zarząd FDIC, ale również Zarząd Rezerwy Federalnej i Sekretarz Skarbu. Wymóg ten jest konsekwencją reformy przeprowadzonej na początku lat 1990-ych, mającej na celu ograniczenie ryzyka związanego z pokusą nadużycia przy sanacji działającego banku.

Uruchomienie procesu likwidacji pozostałej masy upadłościowej instytucji depozytowej (*receivership process*) jest etapem końcowym po przejęciu banku przez FDIC i po sprzedaży bazy depozytowej lub po wypłacie środków gwarantowanych. Korporacja dokonuje zamknięcia upadającej instytucji, likwidacji pozostałych składników aktywów i przejęcia przychodów z tego tytułu na rzecz FDIC i pozostałych wierzycieli. W tym celu wykorzystywane są różne metody działania, w tym sprzedaż aktywów, przekazanie części aktywów w administrowanie, sekurytyzacja, czy też zawarcie umowy o utworzeniu nowej

spółki. FDIC prowadzi zatem bardzo szeroką działalność likwidacyjną, obejmującą sprzedaż nieruchomości, antyków, czy też innych wartości ruchomych, stanowiących zastaw pod niespłacone upadającemu bankowi kredyty. Część aktywów wystawiana jest na aukcjach internetowych, przede wszystkim na amerykańskich internetowych giełdach wierzytelności *The Debt Exchange inc.*, lub *First Financial Network*.

8. Działania FDIC ograniczające skutki kryzysu finansowego 2008-2009

W wyniku ostatniego kryzysu finansowego FDIC przejęła w latach 2008-2009 kontrolę nad 165 niewypłacalnymi bankami (w 2008 r. banków takich było 25, w 2009 r. już 140).

W marcu 2009 r. Departament Skarbu, Rezerwa Federalna i FDIC ogłosiły Publiczno-Prywatny Program Inwestycyjny (PPPI), mający pomóc bankom w pozbyciu się ze swoich bilansów portfeli złych kredytów i innych zagrożonych aktywów. Program finansowany jest ze środków zarządzanego przez Departament Skarbu Programu Uwolnienia od Toksycznych Aktywów (*Troubled Asset Relief Program - TARP*) oraz prywatnych inwestorów i ma doprowadzić do zwiększenia akcji kredytowej banków dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw. Przewiduje się, iż PPPI wykorzysta do 100 mld USD środków TARP oraz zbliżoną sumę środków prywatnych, tworząc dźwignię finansową w wysokości 500 mld USD. Na program składają się dwa podprogramy: jeden odnoszący się do złych kredytów (*Legacy Loans Program*), którego finansowaniem zajmuje się FDIC, a jego testowanie rozpoczęło się w czerwcu 2009 r. oraz drugi odnoszący się do toksycznych papierów wartościowych (*Legacy Securities Program*), którego finansowaniem zajmuje się Rezerwa Federalna.

Program zarządzany przez FDIC, a dotyczący złych kredytów adresowany jest do tych instytucji bankowych, które mają ograniczone możliwości pozyskania nowych środków finansowych na finansowanie swojej działalności. Zainteresowany bank dokonuje transferu złego portfela kredytowego, przede wszystkim kredytów hipotecznych, do powstałej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (*limited liability company - LLC*), nabywając prawa właścicielskie do kapitału tej spółki. Spółka ta dokonuje sprzedaży portfela wierzytelności zainteresowanemu inwestorowi, który przejmuje je w zarząd. Zainteresowany inwestor nabywa w zamian udziały w LLC, przy czym transakcja ta może być zrealizowana na dwa sposoby: zakup portfela wierzytelności za gotówkę z dyskontem, przy podziale kapitału spółki na część nabywaną przez FDIC (w 80%) i zainteresowanego inwestora (w 20%), lub na bazie transakcji lewarowanej z równym, 50% udziałem FDIC i zainteresowanego inwestora w kapitale spółki. Zainteresowany bank emituje w zamian za portfel długów skrypt

dłużny, który nabywa spółka, a którego spłatę Korporacja gwarantuje swoim kapitałem. W zależności od zastosowanego lewarowania, strony uzgadniają, iż w sytuacji, gdy przychody z obsługi portfela kredytów zaspokajają zainteresowany bank, wówczas odpowiednia kwota zostaje odpisana od skryptu, aż do zlikwidowania zobowiązania po stronie zainteresowanego banku i FDIC. Obsługa sprzedanego przez FDIC złego portfela kredytowego odbywa się na zasadach określonych przez Departament Skarbu USA w marcu 2009 r. w programie o nazwie *Home Affordable Modification Program* - HAMP. Zasady te przewidują znaczne zmniejszenie rat spłacanych przez pożyczkobiorców kredytów oraz redukcję kwoty zaciągniętego kredytu w przypadku terminowej spłaty zrestrukturyzowanych zobowiązań. Przez pierwszych pięć lat po restrukturyzacji, pożyczkobiorcy mogą również ubiegać się o roczne premie finansowe w wysokości jednego tysiąca dolarów za regularną spłatę miesięcznych rat. Powszechne uczestnictwo dłużników w programie sprawia, że wartość portfela złych długów jest znacznie niższa, niż wartość nominalna i często nie sięga nawet 70% tej wartości. Różnica pokrywana jest ze środków TARP.

W celu wzmocnienia zaufania i zwiększenia płynności w systemie bankowym, FDIC gwarantuje również nowe emisje uprzywilejowanych papierów dłużnych emitowanych przez ubezpieczone przez Korporację banki w ramach tzw. tymczasowego programu gwarantowania płynności (*Temporary Liquidity Guarantee Program*).

9. Dane kontaktowe

Federal Deposit Insurance Corporation

550 17th Street, NW (4th Floor)

Washington, DC 20429-9990

Strona internetowa www.fdic.gov

Telefon: 00 1 202 898-8546 (Departament Zagraniczny)

Faks: 00 1 202 898-6794

E-mail: publicinfo@fdic.gov

10. Syntetyczne porównanie cech polskiego i amerykańskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Amerykański system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów, funkcje nadzorcze oraz działalność pomocowa
Limity gwarancyjne	50.000 EUR w 100%	250.000 USD w 100% - pułap obowiązuje do końca 2013 r., po czym ma powrócić do poziomu 100.000 USD
Maksymalna wypłata	50.000 EUR	250.000 USD (tj. ok. 165.000 EUR)
Kompensacja z zobowiązaniami	TAK	TAK
Wyłączenia spod gwarancji		
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	NIE
Rząd i administracja centralna	TAK	NIE
Władze samorządowe	NIE	NIE
Banki	TAK	NIE
Fundusze inwestycyjne	TAK	NIE
Fundusze emerytalne	TAK	NIE
Kadra zarządzająca	TAK	NIE
Akcjonariusze banku	TAK	NIE
Bliscy osób odpowiedzialnych za upadłość banku	NIE	NIE
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	NIE
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	TAK	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	NIE
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	TAK
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK